

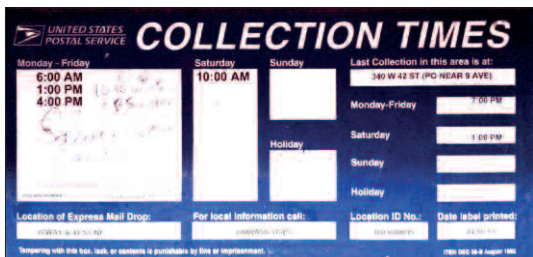
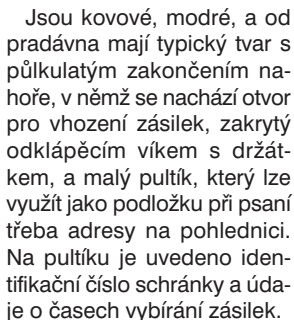
Newyorské poštovní schránky - a nejen o nich

V předchozích číslech jsme se zabývali především schránkami ojedinělými, dnes se podíváme naopak na ty typické, v západním světě pak dokonce možná nejtypičtější – na poštovní schránky ve Spojených státech amerických. Na rozdíl od těch našich bychom je marně hledali na zdech domů, nalézají se totiž na opačném konci chodníku, u jízdny dráhy; nejsou závěsné, ale stojí na čtyřech nožkách.

FRANTIŠEK BENEŠ

Vzhledem k tomu, že americká pošta – United States Postal Service – je federální podnik, jsou schránky na celém území USA prakticky stejné, od Floridy po Aljašku, jen někteří mají navíc jakýsi kšilt – aby do nich šlo vhozovat zásilky přímo z automobilu.

Tyhle poměrně rozměrné kovové domečky přitom nejsou nijak zvlášť bytelné, připevněny k zemi, stávají na zapuštěné betonové desce, každou nohu obvykle drží jen jeden šroub s běžnou matkou (pokud vůbec), přesto k nim obyvatelstvo chová respekt, neničí je a za temných nocí neodnáší do sběru.

Důvod je obecně znám: Majetek pošty je chráněn zvláštním předpisem a za jeho poškození nebo odcizení hrozí vysoké pokuty a dokonce mnohaleté vězení! To se vztahuje nejen na schránky, ale například i na rozměrné plastové krabice na zásilky, často volně položené pod schránkou (obsluha do nich vysype její obsah); přestože jsou doslova „šikovné“ a šlo by je využít nejrůznějšími způsoby, vystrašný nápis na nich

případně zájemce
spolehlivě odradí.

O respektu k US poště a všemu, co s ní souvisí, není třeba nijak zvlášť mluvit, je samozřejmé, a pronikl i do literatury, filmu a televize. Například v populární komedii Kdopak to mluví se hlavní hrdinové, John Travolta a Kirstie Alley, blíže seznámí u její domovní schránky, kam John tajně nechává poslat poštu svého dědečka, aby měl ve zdejším obvodu nárok na pečovatelskou službu, a ona mu vytýká, že jde o federální zločin. Ty vyšetřuje zvláštní úřad (U. S. Postal Inspection Service – „Poštovní policie“), jehož ozbrojení agenti byli hrdiny televizního seriálu vysílaného před lety i u nás.

Americkou poštou se ale nezabývala jen televize či film, zajímali se o ni tvůrci i v dalších oborech. Mnohdy tvrdou práci amerických poštovních doručovatelů v šedesátých letech minulého století syrovým způsobem popsal ve svém prvním, a zjevně autobiografickém románu Poštovní úřad básník Charles Bukowski (1920 - 1994), který na poštu sám řadu let pracoval. Kniha byla přeložena do mnoha jazyků, na obálce jednoho z českých vydání je vyobrazena typická poštovní schránka.

V románu autor vystupuje jako Henry-Hank Chinaski, a pokud se chcete seznámit s nepřikrášleným prostředím na tehdejší americké poště, svým naturalistickým způsobem vám ho názorně přiblíží. I když byl Bukowski nakonec po jedenácti letech z pošty pro časté absence propuštěn, na svých webových stránkách ho US pošta uvádí mezi svými slavnými pracovníky (Famous Postal Workers). Těch je na seznamu pouhopouhých třicet tři, a to za celou dobu existence US pošty – první generální poštovník USA, Benjamin Franklin, byl jmenován už v roce 1775! Vedle Bukowskího, uvedeného jako poštovní úředník, je v seznamu už zmíněný Franklin, dále například Abraham Lincoln (poštovník a pozdější prezident USA), Bing Crosby (poštovní úředník a slavný zpěvák), Walt Disney (poštovní dopravce a později světový animátor a filmový producent), William Faulkner (poštovník a spisovatel, nositel Nobelovy ceny), Charles Linberg (poštovní letec), William McKinley (asistent poštovníka a pozdější prezident USA), Samuel F. B. Morse (tele-

grafní superintendant a tvůrce Morseovy abecedy) či Harry S. Truman (poštovník a pozdější prezident USA). Pokud se oficiálně nachází v tak slavné společnosti, z níž většina byla připomenuta na známkách, není divu, že Bukowského fanoušci nelibě nesou, že na něj se dosud nedostalo. Sepsali proto řadu petic (to je v USA často používaný prostředek k prosazení konkrétních záměrů), kterými se to snaží změnit. Jako nejvhodnější navrhuji rok 2014, kdy se bude připomínat 20. výročí autorovy smrti. S Bukowského portrétem na známkách se ale můžeme setkat už teď, a to díky americkým předpisům umožňujícím, aby si uživatelé známky zhotovovali sami, a třeba i doma na vlastní počítačové tiskárně.

Hlavní objekt našeho dnešního zájmu, poštovní schránka, ale na známkách USA vyšla, například v roce 1973, v rámci desetiznačkové série věnované poštovnímu provozu.

Stejně, nebo velmi podobné dodnes stojí v malinkých obcích i v centru velkoměst. Několik jich je i na jednom z nejslavnějších amerických náměstí – Times Square v srdci newyorského Manhattanu. Místo, kde nikdy není tma, je ve dne v noci osvětleno desítkami obřích reklamních obrazovek, které si přicházejí prohlédnout turisté z celého světa. Když jsem tu 24. května pro tenhle článek fotografoval jednu ze schránek, ochotně mi u ní zapožíval slavný nahý kovboj (přesněji jeden z kovbojů – ten původní prodává dalším licence na tuto postavu), který tu – i ve 14 stupních Celsia – jen ve slípch a s kytarou každý den baví návštěvníky.

Tahle populární postava je asi jednou z nejfotografovanějších v New Yorku, na paměťové kartě si jeho obrázek odváží snad každý návštěvník Times Square. Na Facebooku má nahý kovboj na šestnáct tisíc fanoušků, a tak není divu, že se díky nim dostal i na poštovní známky, a nejen na ty, které lze v USA snadno udělat doma z počítače, ale pomocí stránky worth1000.com mu nadšenci zhotovili i „známku“ originální, tak populární, že ji Google uvádí jako první odkaz v sekci Obrázky.

Kousek za schránkou byla další, a mnohem větší atrakce – navíc se vztahem k Česku: Právě tu instalovali dvacetinový model vesmírné stíhačky z Hvězdných válek, složený v České republice, v Kladně, z více než 5 milionů kostek Lega! Výroba trvala přes rok, 32 lidí na ní odpracovalo 17.000 hodin. A protože to bylo pro Ameriku, model je samozřejmě ve skutečné velikosti, obklopený postavami hrdinů slavné trilogie.

Výstava obřího modelu propaguje nový televizní kreslený seriál Yodova kronika (už teď se můžete podívat na ukázkou na starwars.lego.com) a jeho hlavní hrdina se jako nejpobornější postava Hvězdných válek v USA dostal na oficiální poštovní známku. A tak jsem neodolal a nechal se s ním vyfotografovat.

Na Times Square výstava trvala pouhé dva dny, poté byl model převezen do Legolandu v Kalifornii. Nepochybuji ale, že už teď některý z turistů - nadšených fanoušků Hvězdných válek - fotografií stíhačky umístil na svou personalizovanou poštovní známku.

Obľiba Hvězdných válek je v USA tak velká, že tamní pošta dokonce nechala upravit několik poštovních schránek do jejich designu.

U nás i v Evropě jsme si už dávno museli zvyknout, že poštovní známky na dopisy a pohlednice hned tak někde nekoupíme, obchodníci je kvůli nízkému rabatu nechťejí vést. To turistům přirozeně vadí. V USA je situace jiná – na mnoha místech, kde vedou pohlednice, koupíte i známky, a to za nominální cenu,

jak se ostatně uvádí na nálepce, kterou bývají tyto prodejny označeny.

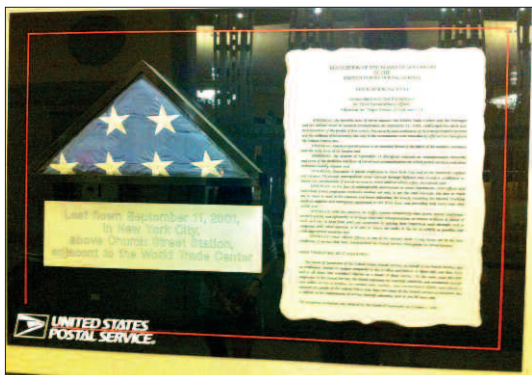
Známky samozřejmě prodávají i na poštách, kde jich bývá vystavena pěkná řádka, výplatních i příležitostných. Velkou pozornost tu věnují jejich propagaci, výjimkou nejsou opravdu velké plakáty a poutače, věnované jednotlivým vydáním. Mnohé známky jsou vyobrazeny nejen na plakátech, ale i na pohlednicích a dokonce na zapichovacích odznacích, které tu nazývají pins.

Širokou nabídku známek má i jeden z nejznámějších poštovních úřadů v New Yorku, v Church street, v sousedství Ground zero, kde 11. září 2001 teroristé srovnali se zemí dvojici mrakodrapů Světového obchodního centra.

Při útoku byla tato pošta také poškozena, ale o tři roky později byla opět otevřena pro veřejnost, a to v nepřetržitém provozu. Tragický útok tu dnes připomíná tablo se složenou vlajkou.

Pošta sídlí v mohutné neoklasicistní budově z třicátých let minulého století, zabírající celý blok. Právě pro svou polohu je často navštěvována turisty, přicházejícími si prohlédnout místo tragédie i dokončovaný nový mrakodrap na místě zřícených dvojčat, a tak si na ní ukážeme, že poštovní schránky nemusejí být jenom ty kovové na chodnicích. V reprezentativním interiéru je několik dodnes používaných historických schránek zapuštěných do zdi, najdeme tu však i moderní automaty pro podávání zásilek.

Stejně jako další pošty ve Spojených státech, i tady vykonávají některé pro nás nezvyklé činnosti, například využívají agendu spojenou s vydáváním cestovních pasů.

Pošt je v New Yorku samozřejmě mnoho, ale symboly poštovníctví nalezneme i jinde. Například v Rockefellerově centru, největším soukromě vlastněném komplexu budov na světě, je v samém středu ozdobeno průčelí jednoho z domů velkou plastikou Mer-
kura, posla bohů.

Několik kroků odtud, na Páté Avenue, je slavný luxusní obchodní dům Saks, v němž jsou hned u vchodu vystaveny několikery různé dámské šaty zdobené velkými motivy poštovních známek.

Ačkoli jde o známky běžné, šaty levné nejsou – stojí bezmála dva tisíce dolarů!

Ale to jsme se od našeho dnešního hlavního tématu zatoulali už příliš daleko. Řekli jsme si, že poštovní schránky ve Spojených státech netrpí příliš krádežemi, ale na rozmarný počasí je každý, i sebeprísnejší předpis krátký. Na mnoha schránkách tak viditelně hlodá zub času, ale opravy nepřicházejí. Je to nepochybně způsobeno nedobrou finanční situací Pošty Spojených států, kolosálního podniku s více než půlmilionem zaměstnanců, kteří denně přepraví skoro polovinu ze všech listovních a balíkových zásilek odeslaných na celém světě! V konkurenci elektronických médií je ale klasická pošta, jeden z historických motorů amerického zázraku, páteř a spojnice obrovské a mimořádně členité země, už po několik let v hluboké ztrátě. Ruší proto tisíce poboček, propouští desetitisíce zaměstnanců, ohroženo je prý dokonce i tamní Poštovní muzeum. Opravy a modernizace poštovních schránek tedy nejsou momentálně prioritou, a tak je velmi pravděpodobné, že ty současné budou sloužit ještě dlouhá léta...

